

■ PIJLER 2: DE UNIE VAN VLAAMSE VROEDVROUWEN EN DE WERKGROEPEN

1. Unie van Vlaamse Vroedvrouwen

Het Departement Vroedvrouwen binnen het NVKVV komt al meer dan 15 jaar op voor de belangen van de vroedvrouwen in Vlaanderen, zowel voor de vroedvrouwen in de thuiszorg, in de ziekenhuizen als in andere zorgsettings. Het Departement koos in 2006 voor een nieuwe naam om duidelijker herkenbaar te zijn voor die gehele doelgroep.

De Unie van Vlaamse Vroedvrouwen blijft zoals voorheen de ontwikkelingen in de verlos-en vroedkunde op de voet opvolgen. Aandacht gaat zowel naar praktische, klinische, psycho-sociale en ethische aspecten als naar aanbevelingen voor het beleid op vlak van onderwijs en wetgeving. De Unie van Vlaamse Vroedvrouwen vertegenwoordigt de vroedvrouwen in verschillende raden en commissies.

De Unie van Vlaamse Vroedvrouwen vormt een eigen entiteit binnen de vzw-structuur van het NVKVV.

De statuten werden gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad op 6/6/2007.

We vermelden hier de belangrijkste activiteiten van de Unie:

'Vitaal', een uitgave door en voor vroedvrouwen.

In februari 1997 meldden we de blijde geboorte van "VITAAL", een nieuwe "Uitgave van en voor vroedvrouwen". Deze nieuwseditie, speciaal gericht naar vroedvrouwen, wordt naar alle geïnteresseerde leden van het NVKVV gestuurd. Naast vroedkundige problematiek komen ook juridische en maatschappelijke problemen van vroedvrouwen aan bod. Alle nieuwtjes en belangrijke berichten voor vroedvrouwen, informatie over studiedagen en cursussen kunt u eveneens nalezen in ons blad, waarvan momenteel meer dan 500 belangstellenden een exemplaar ontvangen. In 2007 werd onze Vitaal in een nieuw kleedje gestoken.

De jaarlijkse uitgave 'Touché'.

Jaarlijks wil de Unie van Vlaamse Vroedvrouwen zich toespitsen op een bepaald verloskundig probleem of een ander wetenschappelijk onderwerp, dat wordt beschreven en gebundeld in een uitzonderlijke uitgave onder de naam "TOUCHE". Het eerste jaar kozen we voor een wetenschappelijke bijdrage omtrent "Pijn, pijnbeleving en pijnloos bevallen".

Het tweede jaar werd "Touché" samengesteld op basis van de studiedag te Genk. We hadden het toen over "De zwangere vrouw met een specifiek ziektebeeld: wat doen we ermee?" Aangezien dit een zeer boeiende en leerrijke studiedag was, vonden wij het dan ook noodzakelijk om deze informatie op ruimere schaal te verspreiden.

In onze derde editie van Touché wilden we anticiperen op de gezondheidszorg die volop in beweging is. Zoals het nieuwe ziekenhuisconcept met noties als patiëntgerichtheid, interdisciplinariteit en transmurale samenwerking, een duidelijk oplevend kwaliteitsbewustzijn, de ontwikkeling naar een meer op performantie georiënteerde financiering, de professionele ontwikkeling naar een meer op evidentie gebaseerde zorg. Dé vraag blijft hoe deze verschuivingen in de praktijk te realiseren. Klinische verzorgingspaden bieden hierop een antwoord en ze zijn voldoende concreet als hulpmiddel voor de dagelijkse patiëntenzorg. Ondertussen werd in Vlaanderen reeds enig onderzoek gedaan naar de ontwikkeling en de implementatie van klinische paden, ook bij patiëntenpopulaties in de verloskunde en de gynaecologie. In samenwerking met het Centrum voor Ziekenhuis- en Verplegingswetenschap kwam aldus de derde editie van Touché tot stand, met als titel "Klinische verzorgingspaden in de verloskunde en de gynaecologie".

Onze vierde editie in 2002 werd geïnspireerd door de studiedag van 13 november 2001 te Genk i.s.m. het Centrum voor Relatievorming en Zwangerschapsproblemen. "De beleving van de zwangerschap en bevalling met een moeilijke voorgeschiedenis" bood ons een boeiende inhoud voor Touché 4.

In de vijfde editie van Touché werden de klippen in de wettelijke beroepsuitoefening van de vroedvrouw uitvoerig behandeld door Mr. Jan Vande Moortel, juridisch adviseur van het NVKVV.

De zesde uitgave van Touché gaf een stand van zaken i.v.m. de bachelor en master in verpleegkunde en vroedkunde. De master in de verpleegkunde en vroedkunde werd ingericht vanaf het academiejaar 2004-2005, aangeboden door verschillende universiteiten. Deze Touché bevatte ook de resultaten van een bevraging omtrent de verpleeg- en vroedkundige vaardigheden van pas afgestudeerde vroedvrouwen.

Touché 2005 bundelde een aantal teksten van de studiedag van de vroedvrouwen tijdens de week van de verpleegkundigen en de vroedvrouwen in Oostende, die doorging onder het motto "Vroedvrouwen: zoveel variaties als er thema's zijn". Met name met bijdragen over zwangerschapsafbreking, perinataal aanbod regio Leuven (Parel), family balancing, enzovoort.

In 2006 werd de Touché uitgewerkt met een actuele blik op het thema infertiliteit.

Met de veranderingen die aangebracht werden in het KB 78 betreffende de wettige uitoefening van de gezondheidsberoepen, verruimt het bevoegdheidssterrein van de vroedvrouw aanzienlijk.

In de Touché van 2007 werden de verschillende nieuwe werkterreinen, gekoppeld aan deze bevoegdheidsuitbreiding, voor de vroedvrouw behandeld.

De Touché 's vanaf 2008 bundelden we jaarlijks de teksten die door de deelnemers van het najaarssymposium te Tienen en Leuven werden geschreven met betrekking tot hun eindwerken.

Dat najaarssymposium kreeg de titel "Passie en professionaliteit" en had als doel om de beste eindwerken voor te stellen en naar aanleiding daarvan een interactieve discussie op gang te brengen.

Vanaf 2009 nodigen we ook een aantal eminente sprekers uit om het geheel nog boeiender te maken.

Meer informatie vindt u steeds op de website: www.nvkvv.be - Unie Vlaamse Vroedvrouwen

Het tijdschrift 'Nursing' en de vroedvrouwen.

Vroedvrouwen van de Unie van Vlaamse Vroedvrouwen werken mee aan enkele meer vroedkundig gerichte artikelen in het tijdschrift Nursing. In de Redactionele Adviesraad Vlaanderen zetelen Siska Van Damme, bestuurslid van de Unie van Vlaamse Vroedvrouwen.

De Vlaamse Vroedkundige Cyclus

In 2001 werd voor de eerste maal een 'Vlaamse Vroedkundige Cyclus' georganiseerd. De bedoeling van dit gebeuren is om met alle hoofdvroedvrouwen aan onderlinge ervaringsuitwisseling te doen omtrent de hot items binnen ons vakgebied. Elk jaar wordt een thema gekozen op vraag van de Vlaamse hoofdvroedvrouwen.

In 2011 organiseerde de Unie van Vlaamse Vroedvrouwen naar jaarlijkse gewoonte opnieuw een editie (de 10de) van een 'Vlaamse Vroedkundige Cyclus'.

Deze gingen door in Sint-Martens-Latem voor de regio Oost-Vlaanderen / West-Vlaanderen en in Diepenbeek voor de regio Antwerpen / Limburg / Vlaams-Brabant.

Een grote meerwaarde van deze bijeenkomsten is de ervaringsuitwisseling tussen de verschillende hoofdvroedvrouwen over diverse onderwerpen.

Studiedagen

Zoals gewoonlijk werden in 2011 twee studiedagen georganiseerd voor onze vroedvrouwen. Op de week van de verpleegkundigen en vroedvrouwen in de maand maart kozen we voor een topic-dag.

Tijdens het najaarssymposium te Leuven hebben we zoals gepland dezelfde formule als het jaar daarvoor toegepast.

Ook dit jaar hebben we getracht om een selectie te geven van de betere eindwerken van het afgelopen jaar.

De verschillende scholen die vroedvrouwenopleidingen verzorgen, werden aangeschreven en gaven zelf hun kandidaten door. Ook dit jaar werden de opleidingscentra eveneens voor lactatiekundigen aangeschreven om hun beste eindwerken voor te stellen alsook de Universiteiten.

Opleiding vroedkunde.

Het bestaan, maar vooral het belang van een beroepsvereniging zoals de Unie Van Vlaamse Vroedvrouwen, is vaak niet door iedereen gekend. Ook voor de vroedvrouwen is de beroepsvereniging een manier om op te komen voor je belangen in raden en commissies op alle niveaus. Je kan er terecht voor informatie en advies volgens de laatste nieuwe richtlijnen of extra vormingen en studiedagen. Vanuit het bestuur worden gemeenschappelijke problemen bediscussieerd en oplossingen uitgewerkt. Kortom je rol en positie als vroedvrouw in de gezondheidszorg en maatschappij bevorderen zodat je sterk staat op de werkvloer bij de begeleiding van zwangeren, parturiënten en jonge ouders in welke setting dan ook.

Het is dan ook een meerwaarde dat de opleidingen Vroedkunde jaarlijks een moment voorzien om de Unie van Vlaamse Vroedvrouwen te gaan voorstellen bij de afstuderende vroedvrouwen. Zo is het een traditie dat vanuit het bestuur de scholen in Hasselt, Leuven, Antwerpen, ... bezocht worden.

Verslag werkzaamheden Federale Raad Vroedvrouwen 2011

In 2011 werden er in de FRVR voornamelijk een aantal adviezen geformuleerd met de bedoeling dat deze klaar zouden zijn tegen het moment dat er een nieuwe regering zou gevormd zijn.

Deze adviezen situeerden zich vooral op volgende domeinen :

- een advies betreffende het opleidingscompetentieprofiel van de vroedvrouw
- een advies in verband met de werking van doula's
- een ontwerpadvies over de registratie van studenten vroedkunde als zorgkundige na het slagen in het eerste jaar bacheloropleiding vroedkunde
- op het vlak van het beperken van de bevoegdheden en de werkdomeinen van de vroedvrouwen die na 2014 zouden afstuderen. Het is de bedoeling dat de FRVR een eigen advies opstelt waarin de zorgverstrekingen van de vroedvrouw zoals die internationaal en in de EU richtlijnen staan beschreven, toe te passen op de Belgische vroedvrouw

Andere werkzaamheden waren het nagaan of de adviezen van de werkgroep "Erkenning en permanente vorming" inzake de aanvragen voor goedkeuring van permanente vormingen voor vroedvrouwen konden gevolgd worden. Elke aanvraag moet kaderen binnen het pakket van 8 uur "reanimatie", 25 uur « fysiologie » en max. 42 uur « andere » om te worden erkend.

Ivm de functionele, niet-morfologische echografie' werd de werkgroep opnieuw opgeroepen en vastgelegd. De adviezen van de Academie van Geneeskunde werden geïntegreerd in de bestaande tekst en ter discussie voorgelegd.

In de werkgroep "Normen van de ziekenhuisdiensten" wordt verder gezocht naar een ideale setting waarbinnen de verloskunde zou moeten kaderen binnen een ziekenhuis.

In verband met het voorschrijven van medicatie door vroedvrouwen zal er, nu er een regering is, verder werk gemaakt worden van het uitvoeren van de modaliteiten hieromtrent.

Er waren ook eerste gesprekken in verband met een mogelijke promotiecampagne rond het beroep van "vroedvrouw", doch men lijkt de voorrang te willen geven aan het beroep van verpleegkundige.

Eén van prioriteiten voor de FRVR voor de toekomst is het opstellen van een "deontologische code".

Verder werd er ook gewerkt aan de EU-directive ivm professionele mobiliteit.

Samenwerkingsplatform Eerstelijnsgezondheidszorg

Op 10 november 2011 vond de installatie plaats van het samenwerkingsplatform Eerstelijnsgezondheidszorg. De nood hieraan was één van de conclusies van de conferentie Eerstelijnsgezondheidszorg eind vorig jaar. De Unie van Vlaamse Vroedvrouwen heeft hier, op vraag van minister Vandeurzen, een effectief lid mogen voor afvaardigen.

Het doel hiervan is meer samenhang te brengen in de gefragmenteerde, cruciale zorg voor de patiënt en om zo te komen tot een multidisciplinaire aanpak. Belangrijk is ook de evolutie naar een goed beveiligd gedeeld elektronisch dossier. Een goed functionerende eerste lijn maakt immers dat de zorg doelmatiger verloopt, dat de kwaliteit van de verleende zorg beter is en dat de cliënt of patiënt meer tevreden is.

Als opdracht kreeg dit platform:

- Verlenen van advies en informatie aan de minister
- Voeren van overleg om prioriteiten te bepalen en de implementatie van beleidsvoorstellen
- Tot stand brengen van de samenwerking tussen de verschillende actoren
- Ondersteunen van de uitvoering van strategieën met betrekking tot het beleid in de eerstelijns
- Organiseren van gegevensdeling tussen de actoren via een ICT-platform "Vitalink"

Kind en Gezin

Vanuit de Unie van Vlaamse Vroedvrouwen zitten we op geregelde momenten, samen met de andere beroepsverenigingen, rond de tafel om de samenwerking tussen de vroedvrouwen en K&G te bevorderen.

- Er wordt op regelmatige basis een overlegmoment gepland door de provinciale afdelingen tussen de regioverpleegkundigen en de vroedvrouwen in de regio. Dit vormingsmoment wordt massaal bijgewoond.
- Overdracht van de meerlingenzorg van K&G naar de diensten gezinszorg om zo een meer flexibele zorg op maat te kunnen voorzien voor een ruimere doelgroep.
- Nieuwe wetenschappelijke dossiers werden voorgesteld zoals CMV, kinkhoest, insectenbeten,...
- Het invoeren van de oogscreening
- Het uitbouwen van een versterkte preventieve gezinsondersteuning met de oprichting van de "huizen van het kind".
- Voorstelling van het digitale pakket "borstvoeding" dat in de toekomst ook voor externe hulpverleners te raadplegen zal zijn.
- Dienstverlening van K&G wordt toegelicht waar nodig: nieuwe website, nieuwsbrieven voor ouders, toelichting ivm het ter beschikking stellen van kunstvoeding voor kansarme gezinnen,....

BRC

Sinds oktober 2011 zetelt Anne-Sophie Saelen in plaats van Katrien Van De Velde in de bestuursvergaderingen van het Belgian Resuscitation Council (BRC).

Het BRC houdt zich bezig met vertalingen van Engelstalige handleidingen; zoals RCP-DEA, EPLS, ALS, ILS; naar Nederlands en Frans.

EMA

Sedert 2008 zijn we officieel lid van de European Midwives Association.

Sedert 2010 zijn we via BMA lid van EMA.

Ann Van Holsbeeck nam dit jaar deel aan de Annual Meeting in Firenze.

BMA

In 2009 vond de aansluiting plaats met de BMA (de Belgian Midwives Association), waarin alle beroepsverenigingen voor vroedvrouwen uit België zich verenigd hebben.

RIZIV- Overeenkomstencommissie vroedvrouwen

De UVV vertegenwoordigt samen met de andere beroepsorganisaties de vroedvrouwen in de overeenkomstencommissie van de vroedvrouwen binnen het RIZIV.

In 2011 zijn nieuwe aanpassingen doorgevoerd in de nomenclatuur:

- een ontubbeling van de nomenclatuurnummers naargelang de plaats van de prestatie: thuis bij de patiënt, ambulant in het ziekenhuis of ambulant buiten het ziekenhuis
- in bepaalde omstandigheden is het mogelijk om verpleegkundige zorgen te cumuleren met de zorg door een vroedvrouw.

Vanaf 01/01/2012 werd een indexerings met 1,57% doorgevoerd.

Uit de gevoerde analyse in 2009 bleek duidelijk een onderfinanciering van de vroedvrouwen. De vraag blijft om een herijking te doen van de vroedvrouwenfinanciering met een verhoging van het totale budget van 10% per jaar gedurende de komende vijf jaar bovenop de jaarlijkse trendberekening op basis van de technische raming en de indexerings.

Omwille van budgettaire redenen wordt hier voorlopig niet op ingegaan. We blijven ijveren voor een betere en correcte verloning voor de vroedvrouw.

De vraag werd gesteld naar financiële ondersteuning voor ICT per vroedvrouw in een geregistreerde praktijk in de thuiszorg. Het proces van de ontwikkeling van een elektronisch medisch vroedvrouwendossier welke zal

10 redenen om lid te worden of te blijven!

Persoonlijk

Een luisterend oor en een antwoord op vragen over wetgeving, functiedifferentiatie, tewerkstelling zelfstandige beroepsuitoefening, verpleegkundige handelingen...

Actief

Volop mogelijkheden om als lid actief te zijn in een werkgroep, plaatselijke afdelingsbestuur of in de Unie Vlaamse Vroedvrouwen

Actueel

Kijk voor het laatste beroepsnieuws op www.nvkvv.be, lees NVKVVdirect en de nieuwseditie in het vaktijdschrift Nursing.

Belangenbehartiging

Verdedigt de belangen en ijvert voor het verbeteren van het statuut en de positie van verpleegkundigen en vroedvrouwen.

Rechtsbijstand

Leden kunnen aan een voordelig tarief intekenen op een verzekering burgerlijke aansprakelijkheid met rechtsbijstand.

Inspraak

Overleg en samenwerking met leden ermet andere beroepsorganisaties bepalen de uiteindelijke koers

Beroepsontwikkeling

NVKVV ondersteunt de professionalisering van verpleegkundigen en vroedvrouwen.

Vorming

Een breed gamma van innovatieve vormen opleidingen studiedagen congressen.

Juridisch

Leden kunnen beroep doen op een eerste gratis advies bij een juridisch probleem i.v.m. de beroepsuitoefening

Extra's

Leden krijgen extra informatie kortingen bij studiedagen, opleidingen en bij aankoop van vakliteratuur, voordelen voor studenten...

voldoen aan de criteria van de homologatiecommissie, is volop aan de gang. Er werd financiële ondersteuning gevraagd voor elke vroedvrouw vanaf 2013.

RIZIV - "Het comité" van "de dienst voor geneeskundige evaluatie en controle".

De dienst voor geneeskundige evaluatie en controle (DGEC) wordt geleid door een comité, dat is samengesteld uit vertegenwoordigers (artsen) van de verzekeringsinstellingen, vertegenwoordigers van de Orde der geneesheren en van de Orde der apothekers en vertegenwoordigers van de representatieve organisaties van de verschillende betrokken zorgverleners (artsen, tandheekkundigen, apothekers verplegingsinrichtingen, verpleegkundigen, vroedvrouwen, enz.)

Het Comité is belast, met de medewerking van het personeel van de Dienst, in te staan voor de controle van de geneeskundige verzorging, uitkeringen en moederschapsverzekering.

Op 15 mei 2007 wijzigde met de inwerkingtreding van de wetten van 13, 21 en 27 december 2006 de wet betreffende de verplichte Verzekering voor geneeskundige verzorging en uitkeringen, gecoördineerd op 14 juli 1994 (GUV-wet) op indringende wijze. Sinds die dag is het Comité bevoegd in overconsumptiedossiers en in het abusief voorschrijven van verstrekkingen of producten.

In geval van uitvoeren of voorschrijven van overbodige of onnodig dure verstrekkingen, spreekt "het Comité" zich uit over het te verlenen gevolg aan de dossiers die door "de Dienst" worden voorgelegd. Er zijn drie mogelijkheden: ofwel blijft het dossier zonder gevolg - ofwel wordt het afgesloten na verwittiging - ofwel krijgt de "Leidend ambtenaar" de opdracht de zaak aanhangig te maken bij "de Kamer van Eerste aanleg" voor verdediging en sancties.

Een belangrijke opdracht is eveneens het beter informeren en sensibiliseren van de zorgverleners met praktische brochures en het aanbieden van nuttige informatie op hun website "www.riziv.fgov.be".

Dit geregeld raadplegen kan U helpen bij uw persoonlijke administratie en in functie van het dagelijks gebruik van de nomenclatuur.

Tot slot enkele voorbeelden/realisaties uit het kalenderjaar 2011:

- Infobox RIZIV/wegwijze naar de reglementering voor de apotheker
- Protocol met betrekking tot het elektronisch voorschrift in ziekenhuizen/voorwaarden en modaliteiten geassocieerd aan een referentiedatum en dat niet meer onmerkbaar kan worden gewijzigd
- Nota's:
  - = ontwerp van richtlijnen aan de adviserend geneesheren / controle op de activiteit/ statuut van de adviserend geneesheer
  - = Cenec interprovinciaal onderzoek - onrecht aanrekenen van SEVORANE (inhalatie-anestheticum gebruikt voor algemene verdoving)
  - = Cenec onderzoek psychiatrie / intake- en ontslag onderzoek / slechts één per opname
  - = Cenec onderzoek kinesitherapie / profielen/ overschrijden van maximaal toegelaten aantal verstrekkingen met vastgestelde tijdsduur

Federale Raad voor vroedvrouwen	Ann van Holsbeeck
	Kathleen Vanholen
Wergroep normering Federale Raad	Siska Van Damme
	Sonja Braecke
Wergroep echo Federale Raad	Siska Van Damme
Provinciale geneeskundige commissies	Katrin De Boelpaep
	Gerd Christoffersen
Wergroep Vlaamse kwaliteitsindicatoren moeder en kind	Inge Luts
RIZIV-overeenkomstencommissie	Krista Goetvinck
	Lies Versavel
	Kathleen Vanholen
Kind & Gezin	Annemie Ottevaere
	Krista Goetvinck
	Kathleen Vanholen
FBVC	Inge Luts
BMA	Ann van Holsbeeck
	Annick Cools
	Katrin De Boelpaep
EMA	Ann van Holsbeeck
Samenwerkingsplatform 1elijnsgezondheidszorg	Kathleen Vanholen
Vereniging voor Ouders van Couveusekinderen	Eefje Van Nulant
	Annick Cools
	Siska Van Damme
SPE-Wetenschappelijke Commissie	Ann van Holsbeeck
Hoge Gezondheidsraad -werkgroep GBS	Ann van Holsbeeck
RvB Vlaamse Verpleegunie	Inge Luts
Belgische Reanimatieraad	Anne-Sophie Saelen
Comité van de dienst voor evaluatie en controle	Annemie Ottevaere
	Krista Goetvinck
Projectopvolgingswerkgroep Bakermat	Anne-Sophie Saelen
	Kathleen Vanholen
	Nieuwe kandidaten aangeduid

2. WERK- EN STUDIEGROEPEN IN HET NVKVV

2.1. Formule

De werkgroepen blijven een belangrijk toetsings- en werkinstrument voor de beroepsorganisatie.

De formule waaronder de werkgroepen functioneren omvat drie kernideeën t.w.:

Participatie:

Elke werkgroep heeft een eigen voorzitter en verslaggever. Samen met de algemeen coördinator, stafmedewerkers NVKVV en de leden uit de sector vormen zij de drijvende kracht van de werkgroepformule.

Beleidsinstrument:

De bijeenkomsten zijn o.m. momenten van studie en reflexie. Zij participeren mee aan het intern en extern beleid van NVKVV

De wisselwerking tussen werkgroepen en Raad van Bestuur moet in belangrijke mate mee bijdragen tot de ontwikkeling en realisatie van de beleidsvisies van het NVKVV

Productgerichtheid:

De werkgroepen hebben o.m. de bedoeling hun opdrachten tot een goed einde te brengen. Eén van hun belangrijkste aspecten is het streven naar concrete eindproducten om de verworven kennis en ervaring te verspreiden (o.v.v. publicatie, brochure, studiedag(en), navorming) binnen en buiten de sector.

2.2. Overzicht realisaties

→ Werkgroep begeleidingsverpleegkundigen

1. Uitdragen & gebruiken van het competentieprofiel

Nadat het competentieprofiel op de website werd geplaatst werd dit profiel in het voorjaar ook toegelicht tijdens de vergaderingen van de werkgroep hoofdverpleegkundigen en middenkaders in lijn en directie verpleging. Wij zijn als werkgroep een aantal jaren bezig geweest met het uitwerken van een degelijk en onderbouwd competentieprofiel en de tijd is rijp om er nu effectief mee aan de slag te gaan. Op het congres van 2011 heeft iedere deelnemer van onze dag het competentieprofiel ontvangen met als doelstelling het ook actief te gaan gebruiken. Het afgelopen jaar hebben we dan ook gewerkt aan onze eigen competenties en minder de focus gelegd op extra bijscholingen. Dit kan het volgende werkjaar opnieuw aanbod komen.

2. Aanpassing van de overleg structuur binnen de werkgroep van de begeleidingsverpleegkundigen.

Om de transparantie en de overlegstructuur te optimaliseren werd de werkgroep die voorheen bestond uit een afzonderlijke kerngroep en werkgroep samengesmolten tot één overlegplatform. Op die manier wilden wij de kwaliteit van ons overleg verbeteren. Zo besteden wij nu de helft van ons overleg aan een intervisie rond een thematiek die door de groep zelf wordt naar voren gebracht. De verschillende leden van de werkgroep bereiden dit voor en tijdens het overleg gaan we dieper in op het thema waarbij we gebruik maken van de 5 stappenmethode. Onze werkgroep bestaat uit een grote waaier van professionals met verschillende expertise wat maakt dat onze intervisie als bijzonder waardevol wordt ervaren.

3. Wetenschappelijk luik van de werkgroep

Onze werkgroep is bijzonder actief in het uitwisselen van informatie. Wij houden elkaar op de hoogte van de verschillende publicaties en literatuur die nuttig kan zijn voor onze werking als begeleidingsverpleegkundigen. We publiceren systematisch onze informatiebronnen op de website.

4. Voorbereidingen van de dag van de begeleidingsverpleegkundigen 2012 tijdens de week van de verpleegkunde met als werktitel: 'Couleur local: diversiteit in de zorgsector... obstakel of uitdaging'.

Het thema voor deze studiedag werden in het voorjaar van 2011 reeds besproken en vastgelegd. We hebben bewust gekozen voor deze specifieke problematiek. De instroom van buitenlandse verpleegkundigen is een realiteit geworden vooral in de grootsteden Brussel en Antwerpen.

De voor- en nadelen komen aanbod tijdens de studiedag. Anderzijds willen we duidelijk onderstrepen dat wij als Belgische verpleegkundigen trots moeten zijn op onze professie. We moeten deze boodschap ook blijven uitdragen naar de jongeren van vandaag om te kiezen voor ons beroep.

Programma 2012:

- **Selectie en rekrutering van medewerkers in het buitenland**
- Mevr. A.-B. Vandamme, directeur verpleegkundig departement, Dhr. Ph. Scherpereel, directeur HR, Europa ziekenhuizen, Ukkel
- **Uitdagingen en obstakels van diversiteit op de werkvloer**
- Getuigenis van Mevr. V. Stalmans begeleidingsverpleegkundige, GZA, Antwerpen en ervaringsdeskundige
- **Project Antwerpen, Moving People**
- Mevr. V. Stalmans begeleidingsverpleegkundige, GZA, Antwerpen
- **Getuigenis verpleegkundige** Maria Grigoré
- **Project Brussel, Cross Border**
- Mevr. De Smedt, Cross Border en Mw. C. Goossens, begeleidingsverpleegkundige Jules Bordetinstituut Brussel
- **De verschillende groepen die instromen in verpleegkunde vanuit het onderwijs**
- Mevr. V. Leemans, Erasmushogeschool Brussel en Mevr. K. Sels, opleidingscoördinator bachelor in de verpleegkunde, KHK, Lier
- **Workshop communicatie/feedback geven aan collega's**
- Dhr. J. De Boeck, Improvement

Voorzitter: Mevr. S. Kimpen, Genk

Verantwoordelijke NVKVV: Mevr. H. Vanheusden

→ Werkgroep Geestelijke Gezondheidszorg

De werkgroep kwam 10 maal samen in 2011. Opnieuw mocht de werkgroep een aantal nieuwe leden verwelkomen maar er werd ook afscheid genomen van enkele leden die reeds erg lang deel uit maakten van de werkgroep. Dit zorgt voor voldoende dynamiek in de werkgroep om tot een goede werking te komen door de inbreng van velen.

In december 2010 besliste de federale overheid na een lange voorbereidingsperiode om de geestelijke gezondheidszorg grondig te vernieuwen. Men besliste dit te doen aan de hand van projecten. Officieel kregen deze projecten als titel "naar een betere geestelijke gezondheidszorg door het realiseren van zorgcircuits en netwerken". De projecten kregen vrijwel onmiddellijk de roepnaam "107" naar het artikelnummer in de ziekenhuiswet waar gebruik van gemaakt wordt om deze projecten mogelijk te maken. Voornaamste doelstelling is om residentiële zorg om te bouwen naar ambulante zorg met mobiele teams. Als psychiatrisch verpleegkundigen zijn we de grootste beroepsgroep die werkzaam is in de geestelijke gezondheidszorg en hebben we een voorname rol te spelen in deze hervorming. Deze hervorming zal ook voor de psychiatrisch verpleegkundige een zeer grote impact hebben op zijn werkwijzen. Meer informatie over deze hervorming is te vinden op de website www.psy107.be van de federale overheid.

Uiteraard was de studiedag in 2011 volledig aan deze hervorming gewijd. De titel was "Psychiatrisch verpleegkundigen op straat. Voor integrale zorg op maat?" Een 180 aanwezigen werden ingewijd in de mogelijkheden van deze hervorming. De studiedag werd als positief geëvalueerd. In het najaar werd het programma voor de studiedag tijdens de week in 2012 ingevuld. De patiënt/cliënt/zorgvrager heeft in heel deze hervorming een belangrijke rol met als uitgangspunt de herstelvisie die de empowerment en de autonomie van de zorgvragen voorop stellen. Hierover willen we in 2012 met onze collega's tijdens de studiedag van gedachten wisselen.

Naast deze studiedag werden tijdens de vergaderingen de ontwikkelingen op de voet gevolgd: de projecten werden opgevolgd, de knelpunten, de ontwikkeling van de gespecialiseerde thuisverpleegkundige psychiatrie ism de werkgroep thuisverpleegkundigen, ...

In 2011 werd verder gewerkt aan de revisie van het beroeps(deel)profiel van de psychiatrisch verpleegkundige. Opnieuw werd een tweede denkdag georganiseerd. Nu moet er nog de pen vastgenomen worden om alle verzamelde en bediscussieerde topics in een document om te zetten. Dit is gepland om in 2012 uit te voeren.

De voorzitter maakte deel uit van de jury van de Reintegration Award van de VVGG die jaarlijks wordt uitgereikt. Een afvaardiging van de werkgroep nam deel aan het organisatiecomité van het Vlaams Congres Geestelijke Gezondheidszorg dat 2-jaarlijks in samenwerking met de verschillende beroepsorganisaties wordt ingericht. Het volgende congres gaat door in september 2012.

De werkgroep kreeg ook een aantal vragen die ze nauwkeurig trachtte te beantwoorden.

De werkgroep volgde de ontwikkelingen op het vlak van verpleegkunde en de geestelijke gezondheidszorg op, zowel vanuit het werkveld als vanuit de overheid net als de activiteiten van het NVKVV, de Vlaamse verpleegunie, de AUVB, de NRV, onderzoeksrapporten van het KCE en andere documenten.

Voorzitter: Dhr. K. Vaneerdewegh, Tessenderlo

Verantwoordelijke NVKVV: Dhr. M. Foulon

→ Werkgroep Verpleegkundigen Gehandicaptenzorg

Op 25 oktober 2011 organiseerden wij een studiedag te Gent: Vuurwerk! Hoe kunnen we onze competenties inzetten en ontwikkelen? Hoe komen we er achter wat ons bezielt, ons in beweging zet en gelukkig maakt? De principes van vuur werkt helpt ons hierbij. Griet Bouwen nam ons mee op zoek naar onze eigen dromen en toonde ons hoe we deze dromen kunnen realiseren.

Al jaren ijveren wij naar een oplossing voor de verpleegkundige handelingen in onze organisaties. Het NVKVV lanceerde een voorstel om uit de impasse van de wetgeving rond de verpleegkundige handelingen te geraken. Het NVKVV en het Vlaams Welzijnsverbond sloegen de handen in elkaar en werken samen aan een sensibilisering binnen de gehandicaptenzorg, bij verpleegkundigen en naar de wetgever. Verschillende leden van onze werkgroep nemen deel aan de Commissie Verpleegkundige Handelingen van het Vlaams Welzijnsverbond.

Onze werkpunten voor 2012:

- organiseren van een studiedag in de Week van Verpleegkundigen te Oostende: "Het zit hem in de genen..." Effecten van genetisch onderzoek in de gehandicaptenzorg, huidige technieken en evoluties onder de loep. Voorstel Downpas 18+.
- opleidingen beschikbaar stellen via onze website rond thema's zoals epilepsie, wondzorg, sondevoeding,... Het is de bedoeling om dit onderwerp zo algemeen mogelijk te houden zodat iedere voorziening dit voor gebruik kan aanpassen aan eigen noden en aldus te gebruiken voor interne opleidingen
- actieve deelname en opvolging Commissie Verpleegkundige Handelingen van het Vlaams Welzijnsverbond
- de regionale werking verder uitbouwen

Mede dankzij de positieve en enthousiaste inzet van alle werkgroepleden zijn we ook in 2011 er in geslaagd om er een leerrijk en boeiend werkjaar van te maken. We hopen met hetzelfde dynamisme 2012 in te stappen.

Voorzitster: *Mevr. K. De Wandel, Poperinge*

Verantwoordelijke staf NVKVV: *M.Foulon*

→ Werkgroep Hoofdverpleegkundigen en Middenkaders in lijn

In 2011 zijn Lieve Vankerkhove en Caroline Hauquier onze werkgroep komen versterken.

Sofie Simoens woont, door de werkomstandigheden van haar echtgenoot, voor 5 jaar in Nederland.

Sofie blijft wel “corresponderend lid” en wordt op de hoogte gebracht van alle activiteiten en ontwikkelingen. Enkele keren per jaar komt ze naar de vergaderingen.

Een belangrijk aspect, zeker bij de aanvang van het werkjaar, blijven de voorbereidingen omtrent de Week van de Verpleegkundigen en vroedvrouwen te Oostende, meer specifiek de “dag van de hoofdverpleegkundigen, middenkaders en directies” en het 2 jaarlijkse “Nachtcongres”.

Nadien werden de beide studiedagen te Oostende, door de werkgroep kritisch geëvalueerd naar inhoud en verloop.

Onze studiedag tijdens de 37ste Week in Oostende had als titel: **“In een zee van schaarste ligt een eiland van kansen”** en sloot perfect aan bij het thema van de week “Samen sterk in duurzame zorg”!

Een panel van uitstekende sprekers belichten dit hot item vanuit heel diverse invalshoeken.

Het nachtcongres **“Sleep for dummies”** kon rekenen op bijna 500 deelnemers.

In de namiddag werden simultaan drie workshops gegeven.

Één workshop behandelde de problematiek van de ouderwordende verpleegkundige en leeftijdsbewust personeelsbeleid.

Hier werd het resultaat voorgesteld van een onderzoeksproject over gans Vlaanderen dat mede door de werkgroep werd gedragen.

Het onderzoeksproject met als titel “Een goed personeelsbeleid voor de ouderwordende verpleegkundige” werd in nauwe samenwerking met thesisstudente Anita Wassink onder deskundige leiding van Prof. Dr. Karel De Witte uitgevoerd. Zie verder ook in het themagedeelte van dit Activiteitenverslag.

Het werd voorgelegd aan een panel van verantwoordelijken uit verschillende organisaties en zorginstellingen die een korte toelichting gaven over de beleidsmaatregelen die binnen de eigen instelling worden toegepast om oudere werknemers langer aan het werk te houden.

Er volgde een levendige interactie met de aanwezige leidinggevendenden.

Een kort verslag van deze scriptie vind je terug in het activiteitenverslag 2011.

De werkgroep kon dan ook zeer tevreden terugblikken op deze studiedagen.

Belangrijke agendapunten van de werkgroep zijn:

- beroepsactua, onontbeerlijk om up to date te blijven;
- evoluties i.v.m. de problematiek, de functie/functieprofiel/verloning van de hoofdverpleegkundige blijven we nauwgezet opvolgen. Belangrijk te vermelden is:
  - verspreiding van de nota “ Nu of nooit” tijdens de Week
  - David gaf, als ervaringsdeskundige, op vraag van Zorgnet Vlaanderen een interview;
  - 2 parlementariërs houden zich op dit ogenblik met deze problematiek bezig;
- werken met zorgkundigen: Annick volgde de 3daagse opleiding voor hoofdverpleegkundigen in het NVKVV en gaf er uitgebreid verslag over;
- Michel gaf een interview over “de evolutie van de zorg” voor een speciale editie van vacature;
- de intervisie vormt een vast onderdeel van de vergadering.

Ook dit werkjaar hebben we regelmatig een boekbespreking doorgestuurd naar Zorgperspectief, een vakblad voor management in de zorg.

In het najaar zijn we gestart met de voorbereidingen van de dag van de hoofdverpleegkundigen, directies en middenkader 2012 tijdens de 38ste Week van verpleegkundigen en vroedvrouwen te Oostende.

In september tijdens de 1ste vergadering van het nieuwe werkjaar werd de nieuwe voorzitter van de werkgroep verkozen.

We nemen dankbaar afscheid van David en verwelkomen Martine D'Halluin, hoofdverpleegkundige in UZ Gent als kersverse voorzitter van deze werkgroep.

Annick en Mia stelden zich beiden kandidaat als vzw-lid voor de algemene vergadering van het NVKVV en Annick werd verkozen als lid van de raad van bestuur.

Het was, zoals elk werkjaar een druk en goed gevuld programma maar met een bevredigend en verruimend resultaat.

Door de positieve en enthousiaste inzet van de werkgroepleden zijn we er ook dit jaar in geslaagd om er een boeiend en creatief werkjaar van te maken.

We zijn er van overtuigd dat we in 2012 hetzelfde kunnen bereiken.

Enkele accenten werkjaar 2012:

- actueel onderwerp voor de Week;
- verdere exploratie van het item "ouder wordende verpleegkundige";
- opleiding rond "LEAN";
- Actieve werving nieuwe werkgroepleden.

We hopen dan ook dat we vele nieuwe leden in de werkgroep mogen verwelkomen om op dezelfde dynamische, enthousiaste manier te kunnen verder gaan!!

Voorzitster: M. D'Halluin

Verantwoordelijke NVKVV: M. Foulon

→ Werkgroep Informatiesysteemverpleegkundigen

De werkgroep informatiesysteemverpleegkundigen is een overlegplatform voor verpleegkundigen

die zich actief inzetten voor een zinvolle informatisering van de verpleegkundige werkomgeving.

De werkgroep ISV heeft volgende initiatieven genomen in 2011.

- Analyse en follow-up van de softwareontwikkelingen voor verpleegkundige toepassingen binnen de ziekenhuissector, psychiatrie, bejaardenzorg en thuiszorg.
  - Opstellen en verspreiden van het functieprofiel van een informatiesysteemverpleegkundige.
  - Organisatie van de opleiding tot informatiesysteemverpleegkundige
  - Het mee helpen uitbouwen van de vernieuwde website van NVKVV.
- Overleg met de overheid betreffende uitwisseling van gegevens betreffende de patiënt.
  - Organisatie van het jaarlijks colloquium 'informatisering en zorgverlening' in het congrescentrum 'De Montil' te Affligem. Dit colloquium – dat voor de 15de keer werd georganiseerd - is verder uitgegroeid tot het grootste event op vlak van ICT en de gezondheidszorg in Vlaanderen. Het aantal deelnemers alsook het aantal deelnemende bedrijven blijft jaar na jaar stijgen.

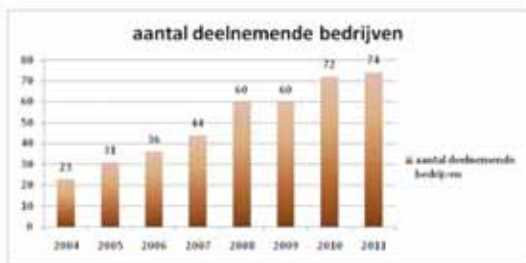
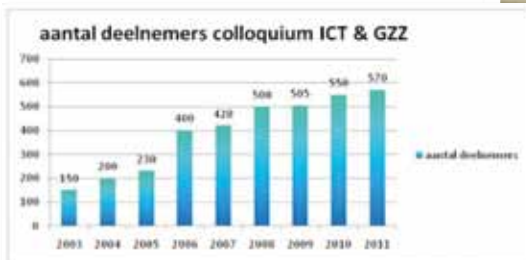
In 6 jaar tijd is het aantal deelnemende bedrijven verdubbeld.

De ICT-bedrijven presenteren hun producten op hun stand of met een presentatie.

En dan zijn er nog de topsponsors die gekozen hebben voor een platinum, golden of silver sponsorship.

Voorzitter: Dhr. E. Vande Walle, Jabbeke

Verantwoordelijke NVKVV: Dhr. M. Foulon

→ Werkgroep Kinderverpleegkundigen:

De week van de verpleegkunde te Oostende werd geopend op 28 maart 2011 door de werkgroep kinderverpleegkundigen met het thema, "Kronkels in de buik: obstipatie bij kinderen".

De voormiddag hielden we een plenaire sessie rond: "Kronkels in de buik: obstipatie van consultatie tot diagnose bij een normaal traject", gevolgd door "Kronkels in een buik met hindernissen: obstipatie door mogelijke afwijkingen van het traject" en beëindigde we de voormiddag met: "Tijd voor het potje: stoelgangtraining".

's Namiddags startten we met "Vezels op het menu: de kracht van gezonde voeding", "Kronkels onderzocht: anale manometrie" en werd de dag afgesloten met "Geurtjes en kleurtjes: de betekenis van onwillekeurig stoelgangverlies door kinderen".

Vanuit de positieve feedback die we mochten ontvangen, stellen we: dit was een geslaagde vormingsdag.

We organiseerden de "Ronde van Vlaanderen" voor de pediatrie hoofverpleegkundigen in Diepenbeek en Sint-Martens-Latem in het najaar rond het thema: "Kopzorgen: samenstelling van ons team in de toekomst. Is er plaats voor niet-verpleegkundige hulp binnen pediatrie eenheden?".

Er wordt vanuit de werkgroep kinderverpleegkundigen geparticipeerd in het Federaal Borstvoedingscomité. Internationaal werken we mee in de organisatie PNAE, Paediatric Nursing Associations of Europe. Deze organisatie beoogt het verdedigen van de titel van de pediatrie verpleegkundige, van haar takenpakket, de opleidingsnoden, de verdere vorming voor collega's in het werkveld en de verdediging van de rechten van het kind. We hebben een internationale meeting twee maal per jaar en participeren indien mogelijk. In Ljubljana, Slovenië, konden we niet aanwezig zijn maar Belgrado in Servië lukte wel. Acta paediatrica, Excellence in paediatrics, nodigde ons, PNAE, uit om in Istanbul twee verpleegkundige congresdag in te vullen. Voor België betekende dit dat we in het scientific comité zetelde en tweemaal "chair" mochten verzorgen. Op 1 december 2011 werd er een lezing als invited speaker, verzorgd met als titel: "Obstipation in children: the Belgium way".

In het kader van de Bijzondere Beroepstitel voor pediatrie en neonatologie, wachten we op de volgende stappen binnen de overheid: de ondertekening en publicatie! Tevens ligt een wetsontwerp klaar rond de wettelijke erkenningnormen voor een PICU.

Het programma van de 37ste week van de verpleegkunde op 22 maart 2012 "Als groeien anders gaat: ontwikkelingsstoornissen bij kinderen", is klaar en we hebben al enkele ideeën rond mogelijke onderwerpen voor de volgende "Ronde van Vlaanderen".

Ik wil mijn erkentelijkheid uitdrukken voor de werkgroepleden, die naast hun drukke baan maandelijks de tijd vinden om hun schouders onder de werkgroep te zetten. Het was een druk jaar maar...met de gewenste out-come. We zijn als kinderverpleegkundigen weer wat gegroeid, op gebied van erkenning, vorming, en hebben weer talloze ideeën voor de toekomst.

Op een succesvol 2012,

Voorzitter: Mw. A.M. Bangels, Nieuwerkerken

Verantwoordelijke NVKV: Mw. H. Vanheusden

→ Werkgroep Intensieve Zorg en Spoedgevallen

Tijdens het afgelopen jaar bestendigde onze werkgroep zijn positie in verschillende beleidsorganen en verenigingen. Een lid van onze werkgroep is momenteel voorzitter van de Technische Commissie Verpleegkunde. Anderen zijn actief op het vlak van onderwijs of onderscheiden zich door deel te nemen aan wetenschappelijk onderzoek. Er is slechts één rode draad, namelijk het promoten en verbeteren van het verpleegkundig beroep in het algemeen en die van de BanaBa spoed & IZ in het bijzonder.

Verschillende leden maakten het afgelopen jaar deel uit van de werkgroep die de technische handelingen voor de ambulanciers heeft opgesteld. Op die manier helpen we bij het ontwikkelen van het beroep van ambulancier, zonder de coördinerende rol van de verpleegkundige uit het oog te verliezen. De ambulanciers kregen hierdoor eigen bevoegdheden, maar ook taken die zij onder toezicht van een verpleegkundige mogen uitvoeren, analoog zoals bij de zorgkundige. Dit bestendigt opnieuw de leidende en coördinerende rol van de verpleegkundige, ook in de acute zorgsetting.

In 2011 nam de werkgroep een standpunt in om opleidingen van hoge kwaliteit (zoals o.a. de ERC cursussen, ...) te promoten en te ondersteunen, met als ultieme doel deze op termijn te integreren in het reguliere verpleegkunde onderwijs en de BanaBa Spoed & IZ. Deze opleidingen bewijzen reeds jaren hun degelijkheid en zorgen langzaam maar zeker voor een kwaliteitsverbetering op het terrein. De voortdurende specialisatie en uitbreidende bevoegdheden (cfr. PIT) verhogen de noodzaak voor dit soort opleidingen. Jammer genoeg zijn deze opleidingen vaak te duur voor de verpleegkundige. Door de integratie binnen het onderwijs, kan dit voor alle verpleegkundigen bereikbaar en betaalbaar worden. De werkgroep volgt hier het standpunt van de Vlaamse Vereniging Verpleegkundigen Spoedgevallen (VVVS). Door samen te werken hopen we dit in de toekomst te kunnen realiseren.

Naast bovenstaande activiteiten werden ook tal van actuele problemen besproken om oplossingen te zoeken en suggesties naar het beleid te doen. Enkele van de besproken onderwerpen waren:

- Arbeidsduur
- Toename van agressie op acute diensten
- Therapeutische hardnekkigheid en de impact op de verpleegkundige
- Registratie van verpleegkundige activiteiten op spoedgevallen
- ...

Voorzitter: Dhr. T Schmitte, Niel

Verantwoordelijke NVKVV: Mw. H. Vanheusden

→ Juridische Adviesgroep

Eindelijk is de Technische Commissie voor Verpleegkunde van start gegaan! Een rustig werkjaar voor de JAG is in het vooruitzicht. De vele vragen van de voorbij jaren zijn via onze vertegenwoordiging in de TCV op de tafel gelegd. De TCV heeft reeds verschillende adviezen geleverd waaronder het gebruik van de low level lasertherapie door verpleegkundigen bij oncologische patiënten met mondproblemen. Volgens de tandartsen was de mondholve verboden terrein voor verpleegkundigen. Dat impliceerde dan ook het stoppen van alle mondhygiëne door verpleegkundigen. Een klare blik van de TCV heeft dit euvel opgelost.

De adviesgroep gaf ook juridische presentaties in de week van de verpleegkunde op de congresdag pluriculturele zorg. Binnenshuis werden de opleidingen "juridisch expert" en "gerechtelijk expert" georganiseerd.

Toch was het een illusie om van een rustiger jaar te spreken. Vanuit het verpleegkundig landschap komen

nog steeds vele vragen over de uitbreiding van de taken van de zorgkundigen: het meten van de glycemie en bloeddruk, wondzorg. ...

Hoe moet de thuisverpleegkundige omgaan met de bewaring van de medicatie bij therapie-ontrouwe patiënten? Per dag of per week klaarzetten? De apotheker kleinere dosissen laten afleveren aan de patiënt? Een nieuwe sector buiten de ziekenhuizen die met zorgproblemen wordt geconfronteerd, is de gehandicaptensector. Zij werken al jaren in een grijze zone waar ze enerzijds hun taak als opvoeder uitoefenen maar daarnaast meer en meer verpleegkundige zorgen uitvoeren bij hun ouder wordende populatie. Is dit illegaal "de verpleegkunde" beoefenen? Het is een uitdaging voor de JAG om samen met de gehandicaptensector en andere gezondheidszorgberoepen dit thema te behandelen en ter sprake te brengen op verschillende beleidsniveau's.
Wordt vervolgd.

Voorzitter: Dhr. R. Tytgat, Brugge

Verantwoordelijke NVKVV: Mw. H. Vanheusden

→ Werkgroep "NOG Kr8ig"

De werkgroep Ouderenzorg, nu Netwerk Ouderenzorg en Geriatrie Krachtig (NOG Kr8ig) heeft als doelstelling de ondersteuning, verdediging en hulp bij verdere ontplooiing van de verpleegkundige in de acute geriatrie in het ziekenhuis en in de residentiële setting in de woonzorgcentra en de thuiszorg mee te realiseren.

Volgende onderwerpen kwamen in de loop van het jaar aan bod:

- medewerking aan het symposium "fixatie blijft boeien!" in Antwerpen
- medewerking aan opleiding "zorgkundigen in het equippe, de rol van de hoofdverpleegkundige"
- herhaalde stappen bij de minister van Volksgezondheid voor de erkenning BBT/BBK geriatrie in de residentiële ouderenzorg
- de inrichting van een woonkamer van de dementerende persoon in het woonzorgcentrum (Wissner-Bosserhoff)
- advies aan de vervolmakingscursus "zorgen voor de ouder wordende psychiatrische patiënt"
- Opvolgen BBT/BBK geriatrie

In de Week van de Verpleegkundigen vond de studiedag ouderenzorg plaats op donderdag 31 maart 2011 met als thema: "Verpleegkundigen in de ouderenzorg: scherp uit den hoek". In de voormiddag werd aandacht besteed aan de verschillende zintuigen (mondhygiëne/zichtverlies/gehoorverlies); in de namiddag kwamen de valkuilen in de geriatrie aan de beurt (verwardheid, infectieparameters). Situatieschetsen van de dagelijkse praktijk in de geriatrie werd door improvisatietheater "Inspinazie" ludiek gebracht.

Op het programma voor de volgende periode in 2012 staat het verder afwerken van competentieprofiel geriatrisch verpleegkundige, vroegtijdige zorgplanning, opvolging dossier BBT/BBK geriatrie en adviezen aan de overheid in verband met de zorgkundige.

Voorzitter: Dhr. W. De Rijck, Antwerpen

Verantwoordelijke NVKVV: Dhr. M. Foulon

→ Werkgroep Pastoraal, Ethiek en Humanisering (PEH)

Deze werkgroep staat open voor iedere verpleegkundige en vroedvrouw die pastoraal en ethisch bewogen is. In de drie vergaderingen die we in 2011 gehouden hebben, konden we eerst en vooral thuis komen bij elkaar. We zijn immers een groep waar we ethisch werken, maar we willen elkaar ook echt steunen en kracht geven. Door het jammerlijke plotse overlijden van Jan, de man van onze Magda Van de Wiele, was het deze keer onze voorzitter zelf waar de leden van de werkgroep heel erg mee meeleefden in haar verdriet en pijn om dit grote verlies.

Er leeft een grote verbondenheid en engagement binnen onze groep. We werken rond actuele thema's, die inspelen op de tijdgeest (trends in de verpleegkunde en gezondheidszorg) en doen aan persoonlijke vorming door samen dieper in te gaan op bepaalde dingen.

Het thema van onze studiedag in de Week in Oostende in 2011 was **"Zorgzaam zijn: hoe doe je dat ... Een ontmoeting tussen oost en west..."**

Verschillende boeiende sprekers gaven inhoud aan deelthema's als "Verstillen, onthaasten, op adem komen ... als Oost en West elkaar raken ...", "Verstillen, onthaasten, op adem komen: "Hoe doe ik dat?", "Zeg me hoe je ademt en ik zeg je hoe je leeft ..." en "Een lijf bedrieg je niet ...". En we waren ook heel blij dat de kleinkunstenaar Willem Vermandere ons in klank en beeld zijn manier van zorgzaamheid kwam tonen.

Voorzitter: Mevr. M. Van de Wiele, Deurne

Medeverantwoordelijke: Dhr. D. Meire

Verantwoordelijke NVKVV: Mw. H. Vanheusden

Ad hoc werkgroep Rol en houding van de verpleegkundige bij euthanasie e.a. MBL's

Deze ad hoc werkgroep bestaat uit leden van de Juridische Adviesgroep, de Werkgroep Pastoraal, Ethiek en Humanisering en de Werkgroep Spoed en Intensieve Zorg. Ook mevr. Ingrid Lauwers, stafmedewerker zorgdepartement en coördinator Palliatief Support Team Sint-Vincentiusziekenhuis V.Z.W. Antwerpen/Mortsel, maakt er deel van uit. De werkgroep wordt voor sociaal- wetenschappelijk advies bijgestaan door prof. dr. Johan Bilsen, docent en onderzoeker van de Onderzoeksgroep Zorg rond het Levenseinde van de VUB.

Aanleiding tot de oprichting was de vaststelling dat verpleegkundigen in een onduidelijke en kwetsbare positie verkeren bij alle "multidisciplinaire begeleiding aan het levenseinde" (MBL).

De ad hoc werkgroep heeft zich tot doel gesteld structurele maatregelen uit te werken verpleegkundigen bij te staan in hun beroepsuitoefening, zowel wanneer zij geconfronteerd worden met een vraag naar euthanasie, als met andere MBL's.

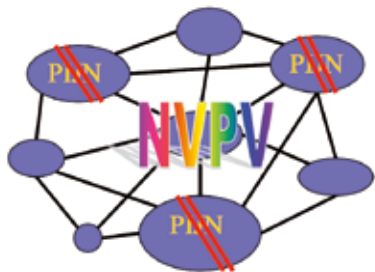
We hebben een wetsvoorstel uitgewerkt om de wet op de Euthanasie aan te vullen met passages die de verpleegkundigen meer rechtszekerheid geven, en één om het Ethisch Comité in het ziekenhuis te wijzigen en aan te vullen.

In 2011 waren er geen bijeenkomsten van deze ad hoc werkgroep. Wel vertegenwoordigt Heidi Vanheusden het NVKVV in de FLIECE Begeleidingscommissie (FLIECE: Flanders study to Improve End-of-life Care and Evaluation tools).

Voorzitter: Dhr. R. Tytgat, Brugge

Verantwoordelijke NVKVV: Mw. H. Vanheusden

→ Werkgroep Pijnverpleegkundigen

Wie zijn we?

We zijn een groep gemotiveerde pijnverpleegkundigen (uit verschillende hoeken van het Vlaamse land, werkzaam in diverse settings), en vanuit het NVKVV versterkt door Michel Foulon (Algemeen coördinator NVKVV) en Goedele De Mey (opleidingscoördinator vervolmakingscentrum NVKVV). Tijdens maandelijks vergaderingen worden onze werkgroepinitiatieven gepland en besproken.

Wat willen we bereiken?

De doelstellingen van onze werkgroep zijn de volgende:

- Het bevorderen van communicatie over pijn en pijnbehandeling
- Een verpleegkundig netwerk creëren voor het klinisch domein "pijn"
- Wetenschappelijke informatie aanbieden binnen het taakgebied van de verpleegkundige en met betrekking op het klinisch domein "pijn"
- Het stimuleren van innoverende verpleegkundige initiatieven met betrekking tot pijn en pijnbehandeling
- De behartiging van beroepsbelangen, toegespitst op het klinisch domein "pijn"

Wat hebben we gerealiseerd in 2011?

- Het jaarcongres: "Pijn, onze Zorg" was het thema in 2011. In de voormiddag werd stilgestaan bij de organisatie van pijnzorg in België en kwamen voorbeelden aan bod van de algologische functies, de multidisciplinaire pijnteams en de pijnconventiecentra. In de namiddag kwamen pijn bijouderen en palliatieve patiënten aan bod. De dag werd afgesloten met een reflectie over zorg voor de zorgende.
- Ook het afgelopen jaar organiseerden we een nieuwe 2-daagse opleiding, deze keer over "acute pijn in het ziekenhuis".
- De opleiding "technologieën in de behandeling van pijn" werd herhaald.
- Sedert eind 2010 bestaat er in België een nieuwe pijnfunctie: de Algologische functie. Het gaat om een halftijds mandaat voor een verpleegkundige die ziekenhuisbreed kan werken aan het pijnbeleid, vooral met het oog op een betere (h)erkenning van chronische pijn. Om deze mensen wat te ondersteunen en de mogelijkheid te bieden om te netwerken, organiseerden we in 2011 tweemaal een studiedag, waarop thema's aan bod kwamen die de Algologische functies zelf hebben doorgegeven als opleidingsnoden.
- Samen met de Franstalige pijnverpleegkundigen werd verder gewerkt aan het dossier voor de verpleegkundige met een bijzondere deskundigheid in de evaluatie en behandeling van pijn
- Er werd afvaardiging van onze werkgroep voorzien in het begeleidingscomité ter evaluatie van de projecten: algologische functie en multidisciplinair pijnteam
- De werkgroep pijnverpleegkundigen heeft het afgelopen jaar ook heel wat andere opleidingen en bijscholingen rond pijn (buiten het NVKVV) ondersteund door aan te treden als lesgever.

Wat staat er op het programma voor 2012?

Het jaarcongres: "Pijn, teRUG in de aandacht", zal dit jaar plaatsvinden op 20 maart 2012 te Oostende.

De opleiding "pijn, voor, tijdens en na de bevalling" zal opnieuw starten.

De Algologische functies willen we vanuit onze werkgroep blijven ondersteunen, daarom zullen we in het najaar 2012 opnieuw een symposium organiseren om de verpleegkundigen die deze functie uitoefenen beter te informeren.

De realisatie van het voorbije jaar en de plannen voor 2011 zijn enkel mogelijk dank zij de bereidwillige medewerking van de leden van de werkgroep. Langs deze weg wens ik hen dan ook te bedanken voor de fijne samenwerking.

Voorzitter: Mw. S. Broekmans, Rotselaar

Verantwoordelijke NVKVV: Dhr. M. Foulon

→ Werkgroep Pluriculturele Zorg

Deze jonge werkgroep zette vol enthousiasme zijn opdracht voort. In 2011 werd in de Week van de Verpleegkunde de studiedag gehouden "Oog in oog met afscheidrituelen in een pluriculturele maatschappij" Dit zeer interessante onderwerp kon rekenen op de actieve deelname van 80 aanwezigen.

Vier van onze leden namen deel aan een werkgroep in het kabinet van de Minister van Welzijn Van Deurzen die onderzocht hoe jongeren van allochtone afkomst kunnen gemotiveerd worden om te kiezen voor een gezondheidszorgberoep.

Zeer veel tijd en energie werd gestoken in de samenstelling van een handboek, dat als titel kreeg "Pluriculturele zorg, ook onze zorg!" en wordt uitgegeven bij "De Standaard". Het boek is ingedeeld in thema's. Aan de hand van casussen geven de auteurs uitleg over het thema. Het handboek richt zich naar verpleegkundigen, vroedvrouwen en zorgkundigen.

Verschillende leden werden gevraagd om voordrachten te geven over diverse thema's of volgden zelf symposia over de vele aspecten van zorg in een multiculturele samenleving.

Er werd ook een lijst opgesteld met onderwerpen waarin de leden van de werkgroep gespecialiseerd zijn en waarover zij voordrachten kunnen geven. Zij kunnen gevraagd worden via het NVKVV.

Verpleegkundigen en vroedvrouwen die interesse hebben om actief deel te nemen aan onze werkgroep zijn altijd welkom!

Voorzitter: Dhr. R. Tytgat, Brugge

Verantwoordelijke NVKVV: Mevr. H. Vanheusden

→ Werkgroep reumatologieverpleegkundigen

De hervormingen opgestart in het vorig werkjaar werden verder verfijnd in 2011.. Binnen de werkgroep werden de taken wat herverdeeld. Als elkeen wat verantwoordelijkheid draagt, is ieder meer betrokken en is de kans kleiner dat alles wordt gekanaliseerd naar 1 of 2 mensen. Een van de grootste verandering hierbij was dat elk farmaceutisch bedrijf die aan de werkgroep een vraag, een voorstel had, zich moest wenden tot een vooraf aangeduid aanspreekpunt. Dit ankerpunt bracht op een volgende vergadering het thema ter sprake en communiceerde het antwoord terug naar de betrokken firma.

'Reuma en dan ... genieten kan'

Als antwoord op het succes van de eerste editie werd er het voorbije jaar een editie 2 ontwikkeld (in nauwe samenwerking met onze Waalse collega's) Tijdens het Belgisch Congres in Antwerpen(september 2011) werd deze tweede editie van het kook/wandelboek voor gesteld. De opbrengst van dit kook- en wandelboek gaat opnieuw integraal naar het FWRO (Fonds voor Wetenschappelijk Reumatologisch Onderzoek).

De toenadering tot onze Waalse collega's werd het voorbije werkjaar onderhouden en verder uitgediept. We blijven ze mee op sleeptouw nemen omdat samenwerken ons europees alleen maar versterkt en in de verder ontwikkeling van een beroepsprofiel een noodzaak is..

We organiseerden het afgelopen jaar ook twee studiedagen

- Tijdens de week van de verpleging in Oostende (30 maart)
- Tijdens het BC Reumatologie in Antwerpen. (29 september)

En 1 infoavond

- Infoavond: Vlaams agentschap voor personen met een handicap.

In september startte onze specialisatie opleiding 'verpleegkundige in de reumatologie' voor de vijfde maal.: 9 verpleegkundigen worden klaar gestoomd om vanaf juni onze rangen te versterken.

Als slot wil ik nog melden dat de werkgroep het voorbije jaar twee nieuwe leden mocht verwelkomen: Karine D'Haese en Gerda Vandevoorde.. Greet Esselens (mede stichtend lid van de werkgroep) nam echter afscheid.

Voorzitter: Mevr. A. Van Boxstael, Aalst

Verantwoordelijke NVKVV: Mevr. G. De Mey

→ Werkgroep Thuisverpleegkundigen

De werkgroep thuisverpleging (diensten en zelfstandigen) NVKVV kwam herhaaldelijk samen in 2011 en behandelde volgende punten.

Het thema van de studiedag tijdens de 37ste Week van de verpleegkundigen in Oostende werd voorbereid en na afloop van de Congresweek ook geëvalueerd.

Het stellen van verpleegkundige handelingen door niet verpleegkundigen, waaronder verzorgenden en opvoeders werd met de verschillende disciplines uit diverse sectoren besproken. Samen met vertegenwoordigers van het Vlaams Welzijnsverbond, afgevaardigden van de werkgroep verpleegkundigen gehandicaptenzorg NVKVV en de Juridische adviesgroep NVKVV werd een voorstel tot verdere aanpak geformuleerd. Eind 2011 werd een afvaardiging van het Vlaams Welzijnsverbond, het Waalse verbond en van de werkgroep verpleegkundigen werkzaam in de gehandicaptenzorg ontvangen in de AUVB. Hier werd de problematiek toegelicht en afspraken gemaakt voor verdere besprekingen in 2012.

Rekening houden met de realiteit, zonder de wetgeving uit het oog te verliezen is een absolute must om te komen tot een oplossing.

Fixatie in de thuiszorg, een thema waarover het laatste woord nog niet gezegd werd en nog verder zal moeten besproken in de Technische Commissie Verpleegkunde van de FOD Volksgezondheid.

De werkgroep discuteert verder over bijzondere beroepstitels en –bekwaamheden, alsook over competentieprofielen voor verpleegkundigen in de thuisverpleging.

Actuele thema's: zorgkundigen in de thuisverpleging, voorbereiding van de evaluatie.

Artikel 107 en samenwerking met de geestelijke gezondheidszorg in dit kader.

Andere actualiteiten: ideeën uitwisselen over verpleegkundig consult en verpleegkundig voorschrift, gezamenlijke initiatieven mbt. de controles van de Dienst voor Geneeskundige Evaluatie en Controle, statuut van de zelfstandig thuisverpleegkundigen.

Riziv aangelegenheden: uitbreiding van de nomenclatuur met de premie voor permanente vorming in de thuisverpleging alsook het forfait voor het klaarzetten van medicatie (moeten beide nog worden uitgevoerd).

Voorzitter: Dhr. D. Backaert, Erpe

Verslaggever: Mevr. I. Gorissen, Munsterbilzen

Verantwoordelijke NVKVV: Dhr. M. Foulon

→ Werkgroep Ziekenhuishygiëne

In het werkjaar 2011 hebben we 2 nieuwe leden mogen verwelkomen, er zijn tevens enkele afgestudeerden van de laatste specialisatieopleiding die toegezegd hebben om ons in 2012 te vervoegen.

Om bepaalde onderwerpen meer inhoudelijk te behandelen besloten we om slechts 6 vergaderingen per jaar vast te leggen, maar telkens voor 4 uur ipv 2 uur. Op het einde van het werkjaar werd dit positief geëvalueerd, dit zal in 2012 verder toegepast worden.

In het begin van het werkjaar beslisten we om in elke vergadering een vaste rubriek 'praktijkvragen' in onze agenda te plaatsen. Voorstel is om ons advies via een geijkt sjabloon op de website van de werkgroep te plaatsen. In één van de daaropvolgende vergaderingen werd gestart met de opmaak van de structuur/ layout van een sjabloon en de invulling ervan aan de hand van een advies mbt het 'ontsmetten van de huid'.

Zoals elk jaar werd er, in de week van de verpleegkunde, door de werkgroep een studiedag ziekenhuishygiëne georganiseerd, waar de 'state of the art' wordt toegelicht. Samen nadenken over wat we doen in de zorg en waarom we het zo doen.

In de studiedag werd het thema ‘Compliance en Communicatie: Zin en onzin van zorgbundels’ ten gronde blootgelegd.

Voor het team ziekenhuishygiëne en zeker voor de verpleegkundig-ziekenhuishygiënist is een belangrijke taak weggelegd in het zoeken naar methodes om een zo hoog mogelijke compliance met de evidence based richtlijnen inzake infectiepreventie bij gezondheidswerkers te bekomen. We hebben hier specifieke competenties voor nodig maar ook inzicht in gedrag en hoe gedragsverandering tot stand komt.

De eerste spreker bracht het onderwerp ‘Compliance: Modellen voor gedragsverandering’ met als doel inzicht te bieden in hygiëne gedrag en hoe dit gedrag bevorderd kan worden.

Met meer inzicht in het hygiëne gedrag en welke de beïnvloedende factoren zijn, dompelde de volgende spreker ons onder in de praktijk van gedragsverandering. Gedragsverandering impliceert een impact die ofwel door onszelf of iemand anders geïnitieerd wordt.

In de namiddag hebben we ons verdiept in de zorgbundels als methode ter ondersteuning van gedragsverandering. Als eerste spreker verwelkomden we Dr. M. Haelterman van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu. De FOD Volksgezondheid heeft een meerjarenplan kwaliteit en patiëntveiligheid uitgewerkt waarin enkele doelgerichte acties opgenomen zijn zoals de implementatie van zorgbundels.

Na deze uiteenzetting was het nuttig om de praktische aspecten van zorgbundels te bekijken. Achtereenvolgens werden de ventilator bundel, de implementatie van een VAP-bundel op de afdeling intensieve zorgafdeling, de zorgbundel Catheter Gerelateerde Septicemieën, de zorgbundel Postoperatieve Wondinfecties (POWI) en de zorgbundel Urineweginfecties (UWI) toegelicht.

Tot slot konden we concluderen dat we de leerdoelstellingen van deze studiedag bereikt hadden. We weten wat zorgbundels inhouden, hoe ze samengesteld en geïmplementeerd worden en hoe we ze in de praktijk kunnen opvolgen. Alle aanwezigen waren dan ook overtuigd van de meerwaarde van zorgbundels.

Met dank aan de 2 dagvoorzitters Magda Vanneste en Pedro Braekeveld.

Gezien het laatste KB mbt ziekenhuishygiëne bepaalt dat een verpleegkundig ziekenhuishygiënist moet beschikken over een master diploma en daarbij een supplementaire opleiding moet gevolgd hebben, werd werk gemaakt om de huidige opleiding tot verpleegkundig ziekenhuishygiënist ten gronde te evalueren. De opleiding werd inhoudelijk vergeleken met de bestaande opleidingen aan de UCL en de KULeuven. De vakken die reeds gedoceerd worden in de master worden uit het pakket gefilterd. Er werd een voorstel voor een eenjarige opleiding samengesteld.

In het voorjaar startte een opleiding tot referentiepersoon in de Woon- en Zorgcentra. Na de opleiding werden de evaluatiegegevens besproken samen met de leden van de werkgroep.

Er was een vraag tot actieve deelname aan een debat in de Royal College of Nursing in Londen met als onderwerpen: Infection prevention and nursing – setting the scene across Europe and the role of link practitioners (nurses) who support infection prevention teams.

Gezien deelname van leden van de werkgroep niet mogelijk was, heeft een lid het initiatief genomen om een powerpoint presentatie betreffende het concept van ‘link nurses in België’ op te maken en door te mailen naar de Nurse Advisor in Londen.

Het opzet om via de FOD een enquête te verspreiden in de ziekenhuizen voor het ontwikkelen van een nationaal competentieprofiel werd eind 2011 gerealiseerd. Er is een belangrijke samenwerking tot stand gekomen tussen de werkgroep ziekenhuishygiëne, het ABHH en de FOD. Na het nakijken en goedkeuren van de Franstalige versie van de enquête door het ABHH en een overleg met de betrokken partijen werden de praktische afspraken vastgelegd. Via een brief aan de ziekenhuizen en een persbericht in Noso-Info werd iedereen op de hoogte gebracht van het opzet. De enquêtering verliep digitaal van medio oktober tot medio november. Volgend jaar zal via de FOD feedback gegeven worden aan de ziekenhuizen.

Eind juni ging onze vergadering in combinatie met de attestuitreiking aan de afgestudeerde verpleegkundig-

ziekenhuishygiënisten door op een externe locatie. Na een verwelkoming en een voorstel van de visie en de missie van de werkgroep werd samen met de genodigden een document 'indicaties voor handhygiëne' van de WIP besproken, werden 2 wetenschappelijke presentaties gegeven en werd een e-learning module handhygiëne voorgesteld door een professionele VTO-organisatie.

De e-learning module werd door de firma ter beschikking gesteld aan enkele werkgroepleden en afgestudeerden om uit te testen. Er werd afgesproken om in de vergadering van september feedback te geven. Opmerkingen, bedenkingen en verbeteringsuggesties werden verzameld en doorgemailed naar de ontwikkelaars van de module. In de volgende vergadering werden nog enkele vragen besproken. Na finalisatie van de module werd door de organisatie een persbericht verspreid waarin de samenwerking en actieve inbreng met de werkgroep werd vermeld.

Na een boeiend en druk werkjaar kijken we vol verwachting uit naar 2012.

Voorzitter: Mevr. K. Claeys, Brugge

Verantwoordelijke NVKVV: Mevr. G. De Mey

→ Project diabetes

Op 26 mei 2011 startte in het NVKVV een projectgroep voor diabetesverpleegkundigen en diabeteseducatoren o.l.v. Mevr. Marleen De Pover.

1. Wie?

Deze projectgroep bestaat uit een kerngroep en een ad hoc groep. De kerngroep bestaat uit collega's diabetesverpleegkundigen werkzaam in verschillende settings en met verschillende expertise (bv. insulinepomp, wondzorg). De ad hoc groep bestaat uit diabeteseducatoren, diëtisten, podologen, vroedvrouwen, evenals psychologen en maatschappelijke werksters. Deze leden kunnen uitgenodigd worden op voorstel van de kerngroep. Twee medische adviseurs geven eveneens hun advies en ondersteuning waar nodig.

2. Doel?

- Informatie uitwisselen en besprekingen omtrent het functieprofiel, de bijscholing, de kwaliteitsbewaking van de functie diabetesverpleegkundige.
- Adviesvorming en standpuntbepaling vanuit deze doelgroep naar het RIZIV en de overheid m.b.t. het functieprofiel, de erkenning bijzondere beroepsbekwaamheid en protocollen. Bijscholing op het diabetescongres en andere studiedagen, alsook over mogelijke accreditatie.
- Aandachtspunten:
  - functieprofiel;
  - erkenning bijzondere beroepsbekwaamheid;
  - opvolging beleidsinitiatieven (medewerking vanuit het NVKVV en Marleen De Pover aan thesis master studenten over verpleegkundig consult en verpleegkundig voorschrift)
  - vertegenwoordiging vanuit het NVKVV binnen de gemengde werkgroep verpleegkundig consult en verpleegkundig voorschrift binnen de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid;
  - opvolging en verspreiding van besluiten van wetenschappelijk onderzoek en evolutie in de diabetesbehandeling. (Marleen De Pover is lid van de Medisch Ethische stuurgroep MediPath: digitaal rapportage platform voor het zorgtraject DM type 2 en voorzitter van de werkgroep educatoren voor de uitwerking van het educatoerscherm.

- accreditatie uitwerken. gezamenlijke conclusie: sommigen collega's educatoren volgen geen of weinig bijscholing. In de toekomst willen we dit vanuit de werkgroep voorkomen door met accreditatie te werken, dit kan na de erkenning van de bijzondere beroepsbekwaamheid.

Bijeenkomsten in 2011: 26 mei, 6 september, 18 oktober en 13 december;

Voorzitter: Mevr. M. De Pover, Sint-Laureins

Verantwoordelijke NVKVV: Dhr. M. Foulon

→ Senioren en erefondsleden

Het driedaags congres voor erefondsleden vond traditiegetrouw plaats in de Kinkhoorn te Mariakerke van 9 mei tem 11 mei 2011 o.l.v. dhr. Marc Dupon.

Volgende onderwerpen kwamen aan bod:

- Grootouders en kleinkinderen in een dynamische wereld
- Film BenX, een psychologisch drama van Nick Balthazar over 'anders zijn' + filmbespreking
- Een voettocht naar Santiago de Compostella: het verhaal van een collega verpleegkundige
- Zorg ander bekijken: een nieuwe visie vanuit menselijke en evangelische invalshoek
- Voorbije werking en toekomstperspectieven NVKVV
- Voorbereiding jubileum 50 jaar (1962-2012)

Verantwoordelijke NVKVV: Dhr. M. Foulon